

การผลิตผลิตภัณฑ์เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

Production of Packed Soft Tofu from Vegetable Soybean

ธิตima จันทกอศล¹, นภารัตน์ เทวฤทธิ์¹, และพรรทิรา พูลกรรพย์¹

Thitima Jantakoson, Naparat Tewarit and Pantira Pulsub

Abstract

To Study of production of packed soft tofu from vegetable soybean. Raw material was prepared by soaking in 0.25 percent of sodium bicarbonate for 2 hr to get rid of beany flavor. This research was to study of four factors, of protein coagulation. Firstly, the optimal amount of total solid at 4 levels were 11, 12, 13 and 14 percent .Secondly , optimal concentrations of calcium sulfate were 1.5, 2.0, 2.5 and 3.0 percent. Thirdly, suitable temperature for protein coagulation 70, 80 and 90 °c. Fourthly, timing of protein coagulation were 30, 40 and 50 minutes.The results showed that the optiomal levels of the four factors for production of packed soft tofu were 13 percent of total solid, 2 percent of calcium sulfate and heated at 70 °c for 50 minites of protein coagulation of tofu, which was produced with these conditions, has low water loss, fine texture, high firmness, and less coating on tongue causing high favourite for consumers.

Keywords : Vegetable Soybean, Packed Soft Tofu, Calcium su

บทคัดย่อ

การศึกษาการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยการนำมอลีดถั่วเหลืองฝักสดที่ผ่านการกำจัดกลิ่นถั่วโดยการแช่ในสารละลายน้ำโซเดียมไบ卡โรบอนেตเข้มข้นร้อยละ 0.25 นาน 2 ชั่วโมง มาศึกษาระบบที่การผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยการศึกษาปริมาณของแข็งที่เหมาะสมในการผลิต คือ ร้อยละ 11 12 13 และ 14 ศึกษาระดับความเข้มข้นของแคลเซียมซัลเฟตที่เหมาะสมในการตกลอกน้ำโปรตีน คือ ร้อยละ 1.5 2.0 2.5 และ 3.0 ศึกษาอุณหภูมิที่เหมาะสมในการตกลอก

¹โปรแกรมวิชาชีวศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

Food Science and Technology Program, Faculty of Agricultural Technology, Songkhla Rajabhat University, Muang, Songkhla 90000 Thailand.

โปรตีน คือ 70-80 และ 90 องค์เซลล์เชียส และศึกษาระยะเวลาที่เหมาะสมในการตกตะกอนโปรตีน คือ 30-40 และ 50 นาที พบร่วมกันว่า สภาพแวดล้อมในการผลิตเต้าหู้ที่เหมาะสมทำได้โดยการเตรียมน้ำนมถั่วเหลืองผักสดให้มีปริมาณของแข็งร้อยละ 13 ใช้แคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 นำมาตกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องค์เซลล์เชียส นาน 50 นาที จะทำให้ได้เต้าหู้ที่มีปริมาณการสูญเสียน้ำต่ำ ลักษณะเนื้อสัมผัสเนียน มีความแน่นเนื้อสูง และมีการเคลื่อนลิ้นต่ำ ส่งผลให้เต้าหู้หลอดที่ได้มีคะแนนความชอบในด้านลักษณะปราภูมิ ความเนียน การเคลื่อนลิ้น ความแน่นเนื้อ และความชอบรวมสูงที่สุด

คำสำคัญ : ถั่วเหลืองผักสด, เต้าหู้หลอด, แคลเซียมซัลเฟต

บทนำ

เต้าหู้อ่อน (Soft tofu หรือ Silken tofu หรือ Kinugoshi tofu) ทำจากน้ำนมถั่วเหลืองซึ่งมีปริมาณของแข็งอยู่ร้อยละ 10-12 ผลิตภัณฑ์ที่ได้ประกอบด้วยความชื้นประมาณร้อยละ 88-90 และโปรตีนร้อยละ 6 มีลักษณะเนื้อสัมผัสอ่อนนุ่มคล้ายเนยแข็งชนิดอ่อน แต่ก็ยังมีความแข็งพอที่จะคงรูปร่างอยู่ได้ภายหลังถูกตัด (Liu, 1997 อ้างโดย ชูศักดิ์ รับพร, 2547) การผลิตเต้าหู้อ่อนทางการค้าสามารถใช้กลูโคโนเดค็อกโตน (glucono-δ-lactone, GDL) หรือสารละลายแคลเซียมซัลเฟต ไดไฮเดรต (calcium sulfate dihydrate) ความเข้มข้นต่ำ ๆ โดยผสมสารละลายของสารตกตะกอนกับน้ำนมถั่วเหลืองให้เข้ากัน บรรจุภาชนะและปิดผนึก หลังจากนั้นแช่ในน้ำร้อนอุณหภูมิ 80-90 องค์เซลล์เชียส นานประมาณ 50 นาที เพื่อทำให้โปรตีนถั่วเหลืองเกิดการตกตะกอน แล้วนำไปแช่ในน้ำเย็น เก็บรักษาในตู้เย็น เต้าหู้ชนิดนี้เมื่อนำน้ำนมถั่วเหลืองเกิดการตกตะกอนจะไม่มีการแยกเอาเวย์ (whey) ออกจากเคริด (curd) ทำให้มีปริมาณสารอาหารอยู่ในเต้าหู้อ่อนสูง และมีเนื้อสัมผัสอ่อนนุ่ม (Murphy และคณะ, 1997)

ถั่วเหลืองผักสด (Vegetable soybean) เป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นแหล่งอาหารโปรตีน แคลเซียม วิตามินเอ วิตามินบี และวิตามินซี มีรสหวานอร่อย สามารถนำมาปรุงในระยะก่อนถั่วจะแก่โดยฝักจะตึงตึง และเมล็ดยังมีสีขาว (สุวินล กะตาภูล, 2543 อ้างโดย สุรพล มนัสเสรี, 2541) ถั่วเหลืองผักสดมีขนาดเมล็ดใหญ่ (มากกว่า 250 มิลลิกรัม น้ำหนักแห้ง/เมล็ด) (Murphy และคณะ, 1997) มีลิ้นกำนิดอยู่ในแบบเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไทย (เวรชัย ศรีวัฒนพงศ์, 2547) โดยมีแหล่งปลูกถั่วเหลืองผักสดของไทยกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ เช่น กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ และ่น ส่วนใหญ่ปลูกเพื่อการส่งออก (วรรณภา เสนาดี, 2548) การใช้ประโยชน์ถั่วเหลืองผักสด เช่นเดียวกับผักจีนทำให้ถั่วเหลืองผักสดแตกต่างจากถั่วเหลืองไว้โดยสิ้นเชิง (สุรพล มนัสเสรี, 2541) ถั่วเหลืองไว้ต้องผ่านการทำแห้งให้อยู่ในรูปของเมล็ดแห้งก่อน

นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ในระหว่างการทำแห้งเมล็ดถั่วเหลืองไว้ อาจทำให้เกิดการสูญเสียคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดการสูญเสียวิตามินบี และซี ในระหว่างกระบวนการทำแห้งและอาจทำให้เกิดการเร่งปฏิกิริยาออกซิเดชันของไขมันที่มีอยู่ภายในเมล็ดถั่วอันเนื่องมาจากการกรรมของเอนไซม์ไลพอกซิเจนส์ (lipoxygenase) (นิกร ชาติคำ, 2534) นอกจากนี้การนำถั่วเหลืองไว้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยังเป็นการเพิ่มขั้นตอนในการแปรรูป เนื่องจากมีลักษณะเป็นถั่วเมล็ดแห้ง ทำให้ก่อนการแปรรูปจำเป็นต้องมีขั้นตอนการแช่น้ำเพื่อทำให้เมล็ดถั่วมีลักษณะคืนตัว และนิ่มลงเป็นระยะเวลาประมาณ 16 ชั่วโมง(ชาญวิทย์ ประเสริฐวิราภรณ์ และวีรเทพ เพพสุวรรณ, 2543) แต่ถ้ายังไร้ความถ้วนเหลืองฝักสดมักนิยมรับประทานในระยะฝักเต่งตึง เมล็ดยังมีสีเขียว จึงทำให้ยังมีอายุเก็บรักษาสั้น จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการเก็บรักษา (สุวิมล กะตาภูต, 2543 อ้างโดย สุรพล มนัสเสรี, 2541) ดังนั้นหากมีการนำถั่วเหลืองฝักสดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เต้าหู้หลอด เช่นเดียวกับถั่วเหลืองไว้จะสามารถลดปัญหาดังกล่าวได้ และยังเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากถั่วเหลืองฝักสดให้มีความหลากหลายมากขึ้น

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการทดลอง

วัสดุและอุปกรณ์

- เมล็ดถั่วเหลืองฝักสด (Vegetable soybean) พันธุ์กำแพงแสน 292 ซึ่งเก็บในช่วงอายุการเก็บเกี่ยว 60-65 วัน จากคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- ถุงโพลีไพริลีน (Polypropylene) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 นิ้ว
- สารเคมีที่ใช้สำหรับตกตะกอนโปรตีนในน้ำนมถั่วเหลืองฝักสด ไดแก่ แคลเซียมซัลเฟต (Calcium sulfate dihydrate ; $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) โดยใช้เกรดสำหรับอาหาร
- สารเคมีสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ทางเคมีโดยใช้เกรดสำหรับวิเคราะห์
- อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ ตรา Memmert รุ่น WE14 ประเทศเยอรมัน

วิธีการทดลอง

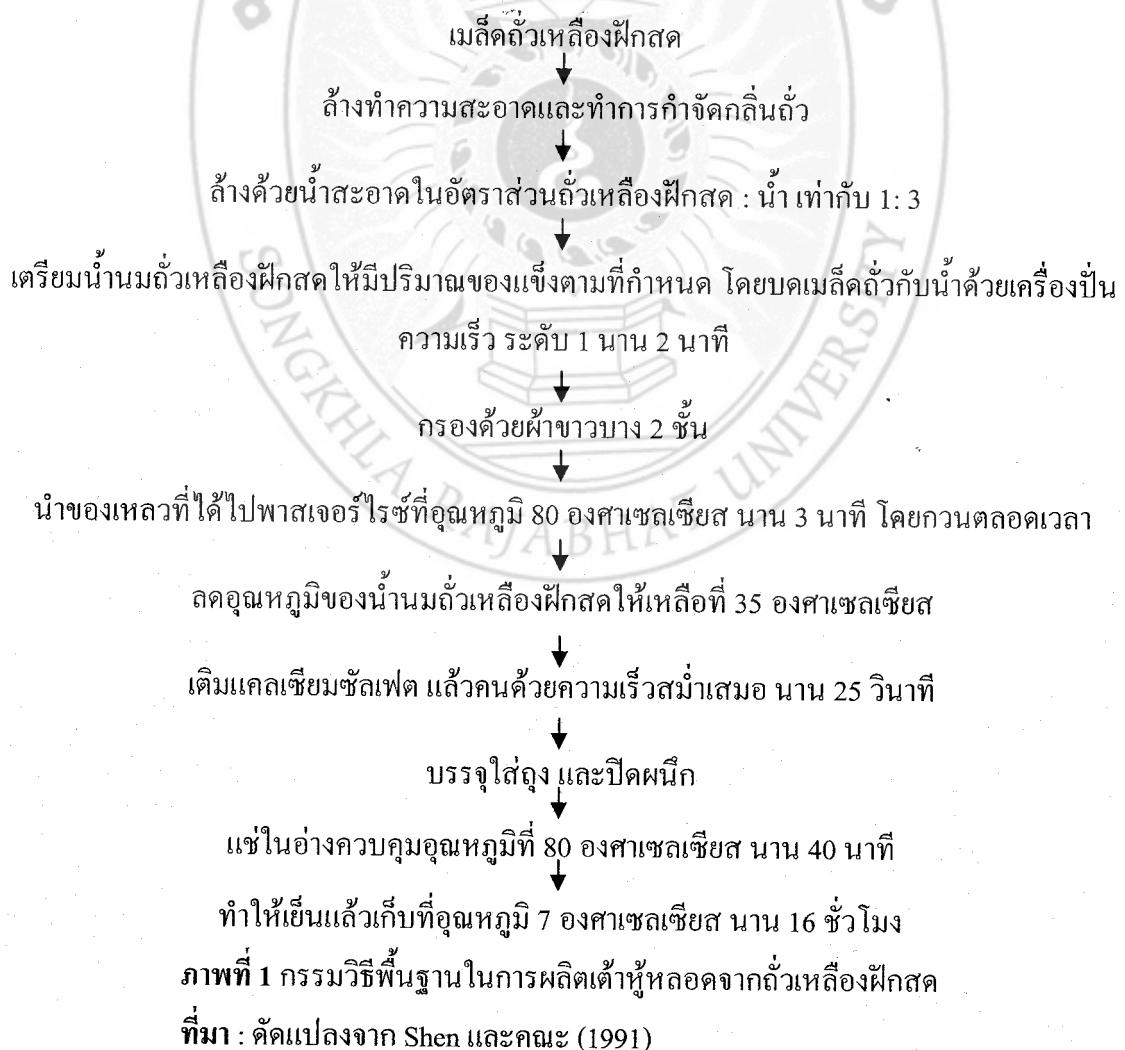
1. ศึกษาผลของการปริมาณของแข็งทั้งหมดในน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดที่เหมาะสมต่อการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

นำเมล็ดถั่วเหลืองฝักสดมาทำการกำจัดกลิ่นถั่ว โดยการแช่ในสารละลายโซเดียมไบคาร์บอนต์ เชื้อมันร้อยละ 0.25 และนำมาเตรียมน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดให้มีปริมาณของแข็งทั้งหมด 4 ระดับ คือ ปริมาณของแข็ง ร้อยละ 11 12 13 และ 14 ตามลำดับ ทำการผลิตเต้าหู้หลอด โดยใช้วิธีการผลิตดังภาพที่ 1 และนำเต้าหู้ที่ผลิตได้มาตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

- วัดปริมาณการสูญเสียนำเข้าของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด
- ทดสอบคุณลักษณะทางประสานสัมผัส โดยการทดสอบแบบ QDA ในด้านความเนียน การเคลือบลิ้น และ ความแน่นเนื้อ และทดสอบความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) ในด้าน ลักษณะปราภูมิ ความเนียน การเคลือบลิ้น ความแน่นเนื้อ และความชอบรวม โดยใช้ผู้ทดสอบที่ ผ่านการฝึกฝนจำนวน 15 คน แล้วทำการคัดเลือกปริมาณของเบ็ดทั้งหมดที่ทำให้เต้าหู้หลอดจากถั่ว เหลืองฝักสดมีคะแนนความชอบรวมมากที่สุดมาทำการทดลองในข้อ 2 ต่อไป

2. ศึกษาผลของความเข้มข้นของสารตகตะกอนโปรดีนที่เหมาะสมต่อการผลิตเต้าหู้หลอด จากถั่วเหลืองฝักสด

ทำการศึกษาความเข้มข้นของสารตกตะกอนโปรดีน คือ แคลเซียมซัลเฟตที่เหมาะสมในการ ผลิตเต้าหู้หลอด โดยการใช้แคลเซียมซัลเฟตที่ระดับความเข้มข้น 4 ระดับ คือ ร้อยละ 1.5 2.0 2.5 และ 3.0 โดยนำหนักของน้ำนมถั่วเหลือง ตามลำดับ ทำการผลิตและตรวจสอบคุณลักษณะของเต้าหู้ หลอดที่ผลิตได้เท่าเดิมกับข้อ 1 แล้วทำการคัดเลือกความเข้มข้นของแคลเซียมซัลเฟตที่ทำให้เต้าหู้ หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดมีคะแนนความชอบรวมมากที่สุดมาทดลองในข้อ 3 ต่อไป

3. ศึกษาอุณหภูมิในการตกลงต่อไปรดีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

ทำการศึกษาอุณหภูมิที่เหมาะสมในการตกลงต่อไปรดีน โดยทำการตกลงต่อไปรดีนที่สภาวะอุณหภูมิ 70 80 และ 90 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที นำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรวจสอบคุณลักษณะ เช่นเดียวกับข้อ 2 แล้วคัดเลือกสภาวะอุณหภูมิในการตกลงต่อไปรดีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดที่ทำให้เต้าหู้หลอดมีคะแนนความชอบรวมมากที่สุดมาทดลองในข้อ 4 ต่อไป

4. ศึกษาผลของระยะเวลาในการตกลงต่อไปรดีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

ทำการศึกษาระยะเวลาในการตกลงต่อไปรดีนที่เหมาะสม โดยกำหนดเป็น 3 ระยะเวลา คือ 30 40 และ 50 นาที นำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรวจสอบคุณลักษณะเช่นเดียวกับข้อ 3 แล้วคัดเลือกระยะเวลาที่เหมาะสมในการตกลงต่อไปรดีนที่ทำให้เต้าหู้หลอดถั่วเหลืองฝักสดมีคะแนนความชอบรวมมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ทางสถิติ

ทำการทดลองชุดการทดลองละ 2 ชุด วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely randomized design, CRD) การทดลองเกี่ยวกับการทดสอบทางประสาทสัมพัสด วางแผนการทดลองแบบล็อกสมบูรณ์ (Randomized completely block design, RCBD) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชุดการทดลองด้วย Duncan's multiple range test (DMRT)

ผลการทดลองและวิจารณ์

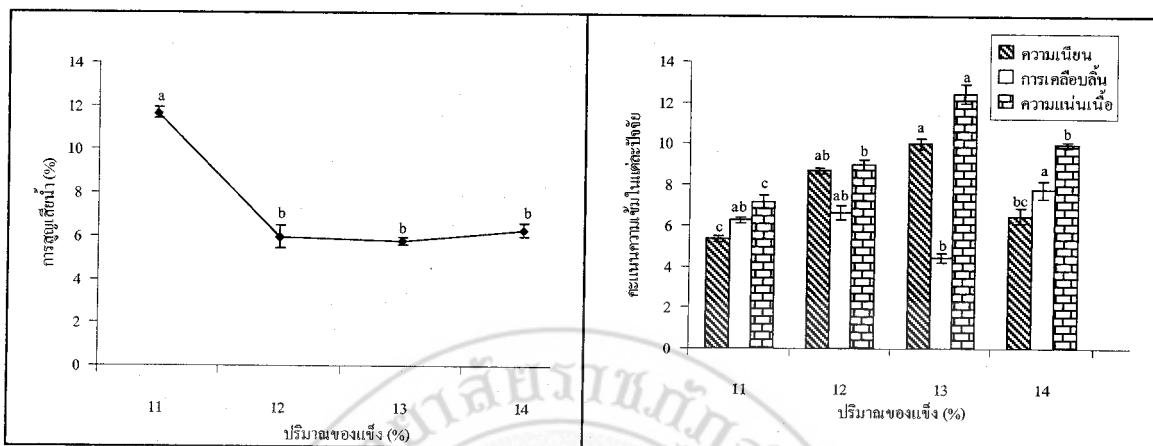
1. ผลของปริมาณของแข็งทั้งหมดในน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการศึกษาปริมาณของแข็งทั้งหมดที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยศึกษาปริมาณของแข็งทั้งหมด 4 ระดับ คือ ร้อยละ 11 12 13 และ 14

1.1 การวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของผลิตภัณฑ์ พบร้า เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด ที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 13 มีการสูญเสียน้ำอยู่ที่สุด คือ ร้อยละ 5.78 ส่วนผลให้มีลักษณะเนื้อสัมผัสที่แน่น เนียน และสามารถคงรูปร่างอยู่ได้ ดังภาพที่ 2 (a) ทั้งนี้เนื่องจากเจลเมื่อความสามารถในการกักเก็บน้ำไว้ในโครงข่ายโปรตีนไว้ได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการปริมาณโปรตีนกับน้ำที่มีอัตราส่วนที่เหมาะสมทำให้โปรตีนสามารถอุ้มน้ำได้ดี แต่เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 11 และ 12 มีปริมาณโปรตีนน้อยและปริมาณน้ำมากเกินไปทำให้โปรตีนสามารถอุ้มน้ำได้น้อย ลักษณะเนื้อสัมผัสของเต้าหู้จะนิ่ม เด้ง และเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่มีปริมาณของแข็ง

ร้อยละ 14 มีปริมาณโปรตีนมากและมีปริมาณน้ำน้อยเกินไปทำให้โครงสร้างของเจลที่ได้มีลักษณะเนื้อสัมผัสหยาบ และแห้ง ไม่ซึมซ่า ส่งผลให้การเคลือบลิ้นสูงขึ้นด้วย

(a)

(b)

ภาพที่ 2 ผลของปริมาณของแข็งทั้งหมดในน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดต่อร้อยละของการสูญเสียน้ำ (a) ; คะแนนการทดสอบทางปราสาทสัมผัสแบบ QDA (b) ของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด ตัวอักษรที่เหมือนกันบนเดินกราฟเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1.2 การทดสอบคุณลักษณะทางปราสาทสัมผัส

จากการทดสอบทางปราสาทสัมผัสแบบ QDA พบว่า เต้าหู้หลอดที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 13 มีคะแนนความเข้มในด้านการเคลือบลิ้นต่ำ ความเนียน และความแน่นเนื้อสูงที่สุด ($P<0.05$) ดังภาพที่ 2 (b) สอดคล้องกับการทดสอบความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) พบว่า เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 13 มีคะแนนในด้านลักษณะปรากฏ การเคลือบลิ้น ความแน่นเนื้อ และความชอบรวมสูงกว่าทุกชุดการทดลอง ($P<0.05$) ดังตารางที่ 1

ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณของแข็งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปริมาณโปรตีนซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในเมล็ดถั่วเหลืองฝักสด โดยปริมาณของแข็งในเมล็ดถั่วเหลืองฝักสดมีมากก็จะทำให้มีปริมาณโปรตีนสูงขึ้นด้วย ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เต้าหู้หลอดที่ผลิตได้มีคุณสมบัติในการเกิดเจลได้ดี มีค่าความยืดเคะ ค่าความแข็ง และค่าความยืดหยุ่นเพิ่มสูงขึ้น (Cai และคณะ, 1997 ถึงโดย ชูศักดิ์ รับพร, 2547) ในขณะที่ชุดการทดลองที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 11 และ 12 มีคะแนนความชอบในด้านความแน่นเนื้อต่ำ เนื่องจากมีปริมาณของแข็งน้อยเกินไปทำให้มีปริมาณโปรตีนน้อยส่งผลให้มีความสามารถในการเกิดเจลได้น้อย จึงทำให้เจลที่ได้ไม่สามารถรูปร่างอยู่ได้ เต้าหู้หลอดที่ได้จึงมีลักษณะนิ่ม และ ส่วนชุดการทดลองที่มีปริมาณของแข็งร้อยละ 14 มีลักษณะ

เนื้อสัมผัสพิเศษ และการเคลื่อนบินลื่นลุ่ง เนื่องจากมีปริมาณของเย็นที่มากเกินไป ทำให้โปรตีนเกิดการรวมกลุ่มมากเป็นอนุภาคขนาดใหญ่เกินไป จะเห็นได้ว่าปริมาณของเย็นร้อยละ 13 เป็นปริมาณของเย็นที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

ตารางที่ 1 ผลของปริมาณของเย็นทั้งหมดในน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดต่อคะแนนความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) ของน้ำนมถั่วเหลืองฝักสด

ปริมาณของเย็น	คะแนนความชอบ				
	ถั่วเหลือง (%)	ลักษณะปูรากวู	ความเนียน	การเคลื่อนบิน	ความแน่นหนืด
11	6.00 ^b	6.00 ^a	6.73 ^{ab}	5.80 ^{ab}	6.13 ^b
12	6.13 ^b	6.26 ^a	6.26 ^b	5.66 ^b	6.13 ^b
13	7.13 ^a	6.13 ^a	7.16 ^a	7.00 ^a	7.33 ^a
14	5.80 ^b	6.03 ^a	6.06 ^b	5.40 ^b	5.73 ^b

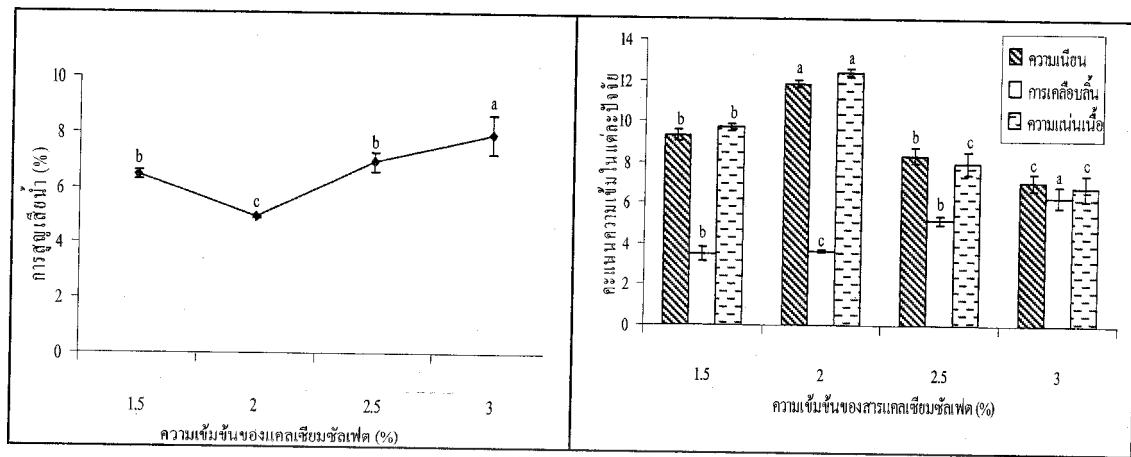
ตัวอักษรที่เหมือนกันบนเดส์นกราฟเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. ผลของความเข้มข้นของสารตகตะกอนโปรตีนที่เหมาะสมต่อการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการศึกษาความเข้มข้นของสารตกตะกอน โปรตีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยการเติมแคลเซียมชัลเฟต 4 ระดับ คือ ร้อยละ 1.5 2.0 2.5 และ 3.0 ตามลำดับ ทำการผลิตเต้าหู้หลอดเช่นเดียวกับข้อ 1 โดยใช้ปริมาณของเย็นทั้งหมดร้อยละ 13

2.1 การวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของผลิตภัณฑ์ พบร้า เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่เติมแคลเซียมชัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 มีการสูญเสียปริมาณน้ำอยู่ที่สูด คือ ร้อยละ 4.92 ในขณะที่เต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่เติมแคลเซียมชัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 1.5 2.5 และ 3.0 ตามลำดับ มีการสูญเสียน้ำมากกว่า ดังภาพที่ 3 (a) แสดงให้เห็นว่า การใช้แคลเซียมชัลเฟตที่ความเข้มข้นร้อยละ 2.0 ทำให้เกิดการรวมตัวกันของสายโพลีเปปไทด์กล้ายเป็นสายโพลีเปปไทด์ที่มีขนาดใหญ่และรวมตัวกันเป็นกลุ่มของสายโพลีเปปไทด์ที่แน่นขึ้นทำให้โครงข่ายร่างแห้ง มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ดีเกิดการตกตะกอนที่สมบูรณ์ ส่วนที่แคลเซียมชัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 1.5 มีปริมาณแคลเซียมชัลเฟตน้อยเกินไปทำให้มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการตกตะกอน และการใช้แคลเซียมชัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.5 และ 3.0 มีปริมาณแคลเซียมชัลเฟตมากเกินไป ทำให้เกิดการตกตะกอนอย่างรวดเร็วเกินไป โปรตีนจะตกตะกอนไม่สมบูรณ์ มีลักษณะเนื้อสัมผัสที่หยาบ

ภาพที่ 3 ผลของการเข้มข้นของสารตกตระกอนโปรตีนต่อร้อยละของการสูญเสียน้ำ (a); คะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ QDA (b) ของเต้าหู้หลอดจากถ่วงเหลืองผักสดตัวอักษรที่เหมือนกันบ่งสีนกราฟเดียวกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2.2 การทดสอบคุณลักษณะทางประสาทสัมผัส

จากการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ QDA พบว่า เต้าหู้หลอดที่เติมแคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 มีคะแนนความเข้มในด้านการเคลือบลื่นต่ำ ความเนียน และความแน่นนึ่งสูงที่สุด ($P<0.05$) ดังภาพที่ 3 (b) จากการทดสอบความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) พบว่า เต้าหู้หลอดจากถ่วงเหลืองผักสดที่เติมแคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 มีคะแนนความชอบในด้านลักษณะปราชญา ความเนียน การเคลือบลื่น ความแน่นนึ่ง และความชอบรวมสูงกว่าชุดการทดลองอื่น ๆ ดังตารางที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณความเข้มข้นของแคลเซียมซัลเฟตมีผลต่อคุณภาพของเต้าหู้เป็นอย่างมาก ปริมาณแคลเซียมซัลเฟตที่เหมาะสมจะสามารถตกตระกอนโปรตีนได้สมบูรณ์ (เพลิน ใจ ตั้ง คณะกุล, 2545) โดยจะได้เวร์ไซส์เหลืองป่นเขียวแยกตัวออกจากตกตระกอนโปรตีน ในขณะที่ปริมาณความเข้มข้นของแคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 1.5 มีคะแนนความชอบในด้านลักษณะปราชญา ความเนียน การเคลือบลื่น ความแน่นนึ่ง และความชอบรวมต่ำกว่าเต้าหู้หลอดที่เติมแคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 เนื่องจากปริมาณความเข้มข้นแคลเซียมซัลเฟตน้อยเกินไป น้ำที่แยกตัวออกมาน้ำจากผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะชุ่น การตกตระกอนของโปรตีนเกิดขึ้นได้ไม่สมบูรณ์และคุณภาพไม่ดี ส่วนเต้าหู้หลอดที่มีการเติมแคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.5 และ 3.0 เนื่องจากมีปริมาณแคลเซียมซัลเฟตมากเกินไป ปฏิกิริยาการเกิดตระกอนจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปริมาตรของเต้าหู้จะลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เต้าหู้ที่ได้มีลักษณะแข็ง และมีรสผิดของแคลเซียม

ชัลเพต (เพลินใจ ตั้งคงกะถุล, 2545) จะเห็นได้ว่าความเข้มข้นของสารตกตะกอน โปรตีนร้อยละ 2.0 เป็นความเข้มข้นที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

ตารางที่ 2 ผลของความเข้มข้นของสารตกตะกอน โปรตีนต่อคะแนนความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) ของเต้าหู้จากหลอดถั่วเหลืองฝักสด

สารตกตะกอน โปรตีน (%)	ลักษณะ ปรากฏ	คะแนนความชอบ				ความชอบรวม
		ความเนียน	การเคลื่อนบลิ้น	ความแน่น เนื้อ		
1.5	6.80 ^b	6.60 ^a	6.50 ^a	6.43 ^b	6.76 ^b	
2.0	7.86 ^a	7.10 ^a	6.63 ^a	6.90 ^a	7.20 ^a	
2.5	5.93 ^c	6.00 ^b	5.90 ^b	5.73 ^c	5.80 ^c	
3.0	5.66 ^c	5.90 ^b	5.76 ^c	5.80 ^c	5.93 ^c	

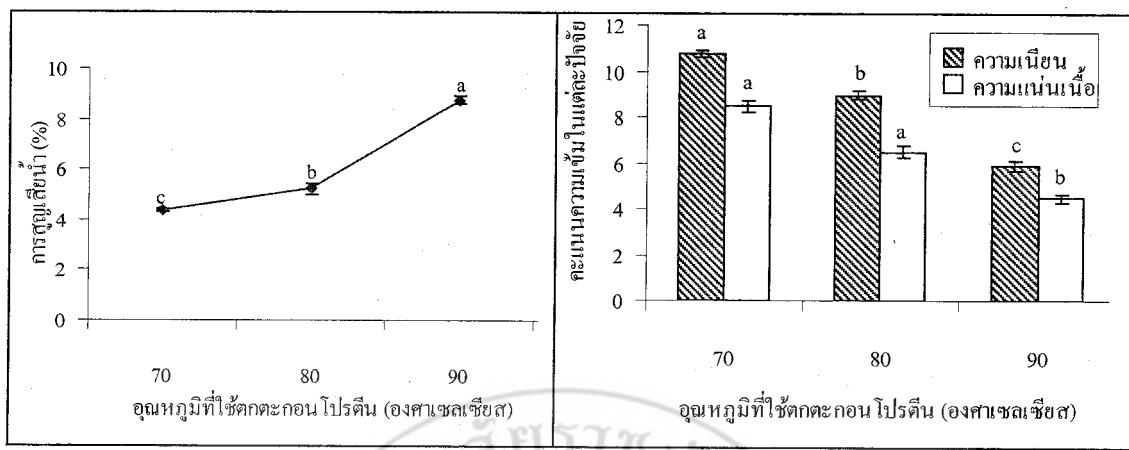
ตัวอักษรที่เหมือนกันตามแนวตั้ง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

3. ผลของอุณหภูมิที่ใช้ในการตกตะกอน โปรตีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการศึกษาอุณหภูมิที่ใช้ในการตกตะกอน โปรตีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยการศึกษาระดับอุณหภูมิที่ใช้การตกตะกอน โปรตีน 3 ระดับ คือ 70 80 และ 90 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที พบร้า เต้าหู้หลอดที่ตกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที มีลักษณะเนื้อสัมผัสที่แน่น เนียน การเกิดเจล ได้ดี ส่วนเต้าหู้หลอดที่ได้จากการให้ความร้อนที่อุณหภูมิ 80 และ 90 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที พบร้า เต้าหู้หลอดสามารถเกิดเจลได้แต่มีลักษณะเนื้อสัมผัสค่อนข้างหยาบ ไม่เรียบเนียน

3.1 การวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของเต้าหู้หลอดถั่วเหลืองฝักสด

จากการวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของผลิตภัณฑ์ พบร้า การให้ความร้อนในการตกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที เต้าหู้หลอดมีการสูญเสียน้ำน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.35 แสดงว่า เต้าหู้ที่ผลิตได้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีของเต้าหู้หลอด ดังภาพที่ 4 (a)

(a)

(b)

ภาพที่ 4 ผลของอุณหภูมิที่ใช้ในการตอกตะกอน โปรตีนค่อร้อยละของการสูญเสียน้ำ (a); คะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ QDA (b) ของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด ตัวอย่างที่ใหม่มีอนกันบนเส้นกราฟเดียวกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

3.2 การทดสอบคุณลักษณะทางประสาทสัมผัส

จากการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ QDA พบว่า เต้าหู้ที่ตอกตะกอน โปรตีนที่ อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 40 นาที มีคะแนนความเข้มในด้านความเนียนมีค่ามากกว่าชุดการทดลองอื่น ($P<0.05$) ส่วนคะแนนความเข้มในด้านความแน่นเนื้อมีค่าสูงกว่าเต้าหู้หลอดที่ให้ความร้อนในการตอกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส เล็กน้อย ($P\geq0.05$) ส่วนในชุดการทดลองที่ตอกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส จะมีคะแนนความเข้มใน 2 ปีจัดตั้งกล่าวต่อไปที่สุด ($P<0.05$) ดังภาพที่ 4 (b) จากการทดสอบความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) พบว่า ผู้บริโภคให้คะแนนความชอบเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่ตอกตะกอน โปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ในด้านลักษณะปราศจาก ความเนียน การเคลือบลิ้น ความแน่นเนื้อ และความชอบรวมสูงที่สุด รองลงมาคือที่อุณหภูมิ 80 และ 90 องศาเซลเซียส ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้อุณหภูมิในการตอกตะกอน โปรตีนที่สูงส่งผลให้โปรตีนที่อยู่ในเต้าหู้มีพลังงานมากจนเกิดการตอกตะกอนอย่างรวดเร็ว เต้าหู้ที่ได้จึงมีโครงข่ายร่างแท่นขนาดเล็กเกินไป ส่งผลให้ค่าความสามารถในการยึดเกาะลดลง เนื่องสัมผัสแข็ง ส่วนการใช้อุณหภูมิในการตอกตะกอน โปรตีนที่ต่ำเกินไปจะทำให้การตอกตะกอนของ โปรตีนเกิดขึ้นไม่สมบูรณ์ เต้าหู้จึงมีโครงข่ายขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลให้น้ำในเต้าหู้มีปริมาณที่มากเกินไปจนไม่สามารถคงรูปร่างเป็นเต้าหู้ได้ (Liu, 1997 อ้างโดย ชูศักดิ์ รับพร, 2547) จะเห็นได้ว่า อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นที่สภาวะอุณหภูมิที่ใช้ในการตอกตะกอน โปรตีนที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

**ตารางที่ 3 ผลของอุณหภูมิที่ใช้ในการทดสอบโปรตีนต่อคะแนนความชอบแบบ Hedonic scale
(9 คะแนน) ของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด**

อุณหภูมิที่ใช้ในการทดสอบโปรตีน (องศาเซลเซียส)	คะแนนความชอบ				
	ลักษณะ	ความเนียน	การเคลือบ	ความแน่น	ความชอบ
	ปรากฏ	เนียน	ลื่น	เนื้อ	รวม
70	7.69 ^a	7.69 ^a	7.46 ^a	7.62 ^a	8.00 ^a
80	6.00 ^b	6.62 ^b	6.39 ^b	6.46 ^b	6.31 ^b
90	6.31 ^b	7.00 ^{ab}	6.31 ^b	6.23 ^b	6.54 ^b

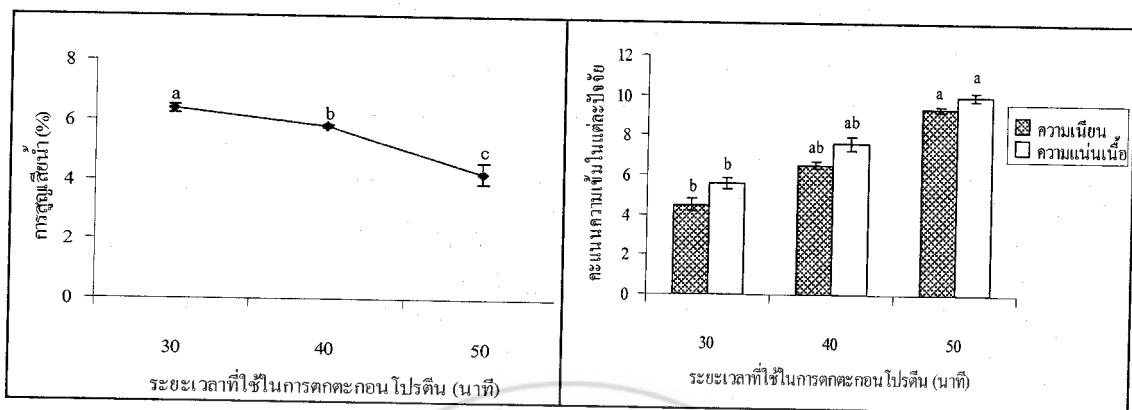
ตัวอักษรที่เหมือนกันตามแนวตั้งดียกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4. ผลของระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบโปรตีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

จากการศึกษาระยะเวลาที่เหมาะสมในการทดสอบโปรตีนของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด โดยทำการทดสอบโดยทำการทดสอบโปรตีนที่ระดับอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และทำการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบโปรตีน 3 ระยะเวลา คือ 30 40 และ 50 นาที พบร่วมกันว่า เต้าหู้หลอดที่ทดสอบโปรตีนที่สภาวะอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 50 นาที มีลักษณะเนื้อสัมผัสแน่น การเกิดเจลตื้น และสามารถคงรูปร่างอยู่ได้ ล่วงเต้าหู้ที่ทดสอบโปรตีนที่สภาวะอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 30 และ 40 นาที พบร่วมกันว่า มีลักษณะเนื้อสัมผัสที่นิ่ม และมากกว่า ดังภาพที่ 5

4.1 การวัดปริมาณการสูญเสียน้ำของเต้าหู้หลอดถั่วเหลืองฝักสด

จากการวัดปริมาณการสูญเสียน้ำ พบร่วมกันว่า เต้าหู้หลอดที่ทดสอบโปรตีนที่สภาวะอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 50 นาที มีการสูญเสียน้ำน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.23 ดังภาพที่ 5 (a) แสดงให้เห็นว่าการให้ความร้อนที่ระยะเวลาเพียงพอทำให้โครงข่ายร่างแท้สานารถอุ้มน้ำได้เกิดการทดสอบที่สมบูรณ์ คงรูปร่างได้ดี

ภาพที่ 5 ผลของระยะเวลาที่ใช้ในการตอกตะกอนโปรตีนต่อร้อยละของการสูญเสียน้ำ (a); คะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบ QDA (b) ของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดตัวอักษรที่เหมือนกันบนเส้นกราฟเดียวกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.2 การทดสอบคุณลักษณะทางประสาทสัมผัส

จากการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบพรรณนาเชิงปริมาณ พบว่า คะแนนความเข้มในด้านความเนียน และความแน่นเนื่องมีค่ามากกว่าในชุดการทดลองอื่น ๆ ดังแสดงในภาพที่ 5 (b) จากการทดสอบความชอบแบบ Hedonic scale (9 คะแนน) พบว่า เต้าหู้หลอดที่ตอกตะกอนโปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 50 นาที มีคะแนนความชอบในด้านลักษณะปราศจากความเนียน การเคลือบลื่น ความแน่นแนื้อ และความชอบรวมมากกว่าชุดการทดลองอื่น ๆ ($P>0.05$) ดังตารางที่ 4

ทั้งนี้เนื่องมาจากการซึ่งเวลาที่ทำให้เกิดการตอกตะกอนโปรตีนของเต้าหู้ที่สั้นเกินไปมีผลให้เต้าหู้อ่อนที่ได้เกิดการตอกตะกอนไม่สมบูรณ์และเกิดเจลที่ไม่สามารถรูปร่างอยู่ได้ โดยขั้นตอนการเกิดเจลเริ่มจากโปรตีนเกิดการแปลงสภาพ และขั้นตอนต่อไปเป็นการรวมมวล ถ้าการรวมมวลเกิดขึ้นเร็วมากเจลจะมีลักษณะทึบและเมื่อต้องทิ้งไว้จะเกิดการหดตัว ขณะที่ถ้าการรวมมวลเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ เจลอาจมีลักษณะละเอียด ทึบน้อยลง และขึ้นหุ่นได้ โดยปกติแล้วเต้าหู้อ่อนจะใช้เวลาประมาณ 30-50 นาที ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เพียงพอและเหมาะสมที่จะทำให้โปรตีนเกิดการเสียสภาพ เกิดการรวมมวล และสร้างโครงข่ายของเจลที่สมบูรณ์ได้ (Liu, 1997 อ้างโดย ชูศักดิ์ รับพร, 2547) จะเห็นได้ว่าระยะเวลา 50 นาที เป็นระยะเวลาที่ใช้ในการตอกตะกอนโปรตีนที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

**ตารางที่ 4 ผลของระยะเวลาที่ใช้ในการตัดกะgon โปรดตีนต่อคะแนนความชอบแบบ Hedonic scale
(9 คะแนน) ของเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด**

การตัดกะgon โปรดตีน(นาที)	ระยะเวลาที่ใช้ใน					คะแนนความชอบ
	ลักษณะปราภู	ความเนียน	การเคลือบลื่น	ความแน่นหนื้น	ความชอบรวม	
30	5.87 ^b	5.93 ^{bc}	5.80 ^b	5.53 ^b	5.80 ^b	
40	7.07 ^a	6.87 ^b	6.60 ^a	6.80 ^a	7.00 ^{ab}	
50	7.67 ^a	7.26 ^a	6.63 ^a	7.13 ^a	7.33 ^a	

ตัวอักษรที่เหมือนกันตามแนวตั้งเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความชี้ื่อนั้นร้อยละ 95

จากการศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด สามารถทำการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดได้ดังนี้ (ภาพที่ 6)

เมล็ดถั่วเหลืองฝักสด

ถางและเช่นสารละลายโซเดียม นำไปคาร์บอนเติมขึ้นร้อยละ 0.25 ในอัตราส่วน

เมล็ดถั่วเหลืองฝักสด : สารละลายโซเดียม นำไปคาร์บอนเต เท่ากับ 1 : 3 นาน 2 ชั่วโมง

ถางด้วยน้ำสะอาดในอัตราส่วนถั่วเหลืองฝักสด : น้ำ เท่ากับ 1 : 3

เตรียมน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดให้มีปริมาณของแข็งร้อยละ 13 โดยบดเมล็ดถั่ว กับน้ำด้วยเครื่องปั่น

ความเร็ว ระดับ 1 นาน 2 นาที

กรองด้วยผ้าขาวบาง 2 ชั้น

นำของเหลวที่ได้ไปพาสเจอร์ไรซ์ที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส นาน 3 นาที โดยการตลดเวลา

ลดอุณหภูมิของน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดให้เหลือที่ 35 องศาเซลเซียส

เติมสารเคมียนซัลเฟตเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 คนด้วยความเร็วสามีเสมอ นาน 25 วินาที

บรรจุใส่ถุง และปิดผนึก

แช่ในอ่างควบคุมอุณหภูมิที่ 70 องศาเซลเซียส นาน 50 นาที 0.25 ที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส

ทำให้เย็นแล้วเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 7 องศาเซลเซียส นาน 15 วัน

ภาพที่ 6 กรรมวิธีการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด

บทสรุป

จากการศึกษาระบบทิวทีนในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสดที่เหมาะสม โดยการศึกษาปริมาณของเม็ด ความเข้มข้นของสารตกตะกอน อุณหภูมิ และระยะเวลาในการตกตะกอน โปรตีนพบว่าสภาวะในการผลิตเต้าหู้หลอดจากถั่วเหลืองฝักสด สามารถทำได้โดยการเตรียมน้ำนมถั่วเหลืองฝักสดให้มีปริมาณของเม็ดร้อยละ 13 ใช้แคลเซียมซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2.0 ทำการตกตะกอนโปรตีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส นาน 50 นาที จะทำให้ได้เต้าหู้ที่มีปริมาณการสูญเสียน้ำต่ำ ลักษณะเนื้อสัมผัสเนียน มีความแน่นเนื้อสูง และมีการเคลื่อนถันต่ำ ส่งผลให้เต้าหู้หลอดที่ได้มีคะแนนความชอบในด้านลักษณะปราภรณ์ ความเนียน การเคลื่อนถัน ความแน่นเนื้อ และความชอบรวมสูงที่สุด

คำนิยม

ขอขอบคุณ โปรแกรมวิชาชีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่เอื้อเพื่อสถานที่ในการทำการทดลอง ขอขอบคุณอาจารย์สุรพล มนัสแลร์ และคุณพิพัฒน์ สุวรรณศรี ที่อนุเคราะห์เมล็ดถั่วเหลืองฝักสด พร้อมทั้งให้ข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับถั่วเหลืองฝักสด

เอกสารอ้างอิง

ชูศักดิ์ รับพร. 2547. ผลของการใช้ความดันสูงต่อคุณสมบัติทางกายภาพและทางประสาทสัมผัส ของเต้าหู้อ่อน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

ชาญวิทย์ ประเสริฐวิราภรณ์ และวีรเทพ เทพสุวรรณ. 2543. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เต้าหู้หลอด.

โครงการนักศึกษา. ภาควิชาอุตสาหกรรมเกษตร คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

นิกร ชาติดา. 2534. การพัฒนาผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตพร้อมดื่มจากน้ำนมถั่วเหลือง. ภาควิชา อุตสาหกรรมเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

เพลินใจ ตั้งคงกุล. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของเต้าหู้. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร. 32(2) : 92-97.

วีระชัย ศรีวัฒนพงศ์. 2547. ถั่วเหลืองฝักสด : พืชที่มีอนาคต. บทความเผยแพร่ช่วงข่าวเกษตร ตอนที่ 20 หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ประจำวันที่ 22 ธ.ค. 2547.

วรรณภา เสนาดี. 2548. เยี่ยมalananakenytr อุตสาหกรรมผู้สูงอายุถั่วเหลืองฝักสดแซ่บเปี้ยง รายใหญ่. เคหะการเกษตร. 29(2) : 198-206.

สรุป มนัสส์สเตรี. 2541. ศึกษาศักยภาพการผลิตถั่วเหลืองฝักสดเพื่อการบริโภคภาคใต้ตอนล่าง
รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏสงขลา. สงขลา.

Murphy, P.A., Chen, H., Hauck, C.C. and Wilson, I.A. 1997. Soybean protein composition
and tofu quality. Food Technol. 51(3) : 86-110.

Shen, C.F., Deman, L., Buzzell, R.I. and Deman, L. 1991. Yield and quality of tofu as
affected by soybean and soymilk characteristics. Glucono-delta-lactone coagulant.
J. Food Sci. 56 : 109-112.

